

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

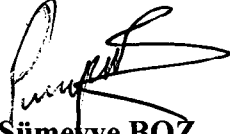
Sayı : 13200

Tarih : 04.08.2025

32230

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Sayın Yılmaz TUNÇ** tarafından Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Sümeyye BOZ
Muş Milletvekili

Hakkari il sınırlarında bulunan Sere Solan Mezarlığı'nda yıllar içerisinde farklı tarihlerde defnedilmiş ve bugüne kadar kimlikleri tespit edilememiş en az 39 cenazenin bulunduğu kamuoyuna yansıyan bilgilerle teyit edilmiştir. Bu definlerden 30'u yakın zamanda ulaşılan yeni mezarlara, 9'u ise daha önce kimsesizler mezarlığında defnedilen cenazelere aittir. Aradan geçen uzun yıllara rağmen bu cenazelerin kimliklerinin belirlenmesine yönelik herhangi bir resmi adım atılmamış; adli tıp süreçleri, DNA eşleştirmeleri ya da aile bilgilendirmeleri gibi insani ve hukuki yükümlülükler yerine getirilmemiştir. Bu durum, hem Anayasa'da güvence altına alınan insan onurunun korunması ilkesine hem de Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle düzenlenen temel insan haklarına açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17. maddesi, herkesin yaşam hakkını ve maddi-manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkını güvence altına alır. Bu hak yalnızca yaşarken değil, ölüm sonrasında da kişinin onuruna saygıyı, gömülme hakkını ve geride kalanların yas tutma hakkını da kapsar. Bir kişinin bedenine ulaşamamak, defnedildiğini bilmemek ya da cenazesine dair bilgiye erişememek; aileler açısından süregiden bir travma anlamına gelmekte, yas sürecinin tamamlanmasını engellemekte ve toplumsal vicdanda derin bir yara bırakmaktadır. Bu bağlamda devletin yalnızca müdahale etmeme değil, aynı zamanda pozitif yükümlülük çerçevesinde kayıpların akıbetini açıklığa kavuşturma, cenazeleri kimliklendirme ve yakınlarına teslim etme sorumluluğu bulunmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. ve 8. maddeleri ile Medeni ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 7. ve 10. maddeleri, bireylerin insanlık dışı muameleye maruz bırakılmama ve özel hayata saygı gösterilmesi haklarını garanti altına almaktadır. Aynı şekilde, Birleşmiş Milletler Zorla Kaybedilmelere Karşı Koruma Sözleşmesi ve BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi de ölüye saygı gösterilmesini, cenazelerin gömülmesini ve yakınlarının bilgiye erişimini devletin temel yükümlülükleri arasında saymaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları da defalarca kez kayıp kişilerin akıbeti konusunda etkin soruşturma yürütülmemesinin, hem kaybın kendisi hem de geride kalan yakınlarının yaşadığı sürekli belirsizlik nedeniyle AIHS'nin ihlali anlamına geldiğini ortaya koymuştur.

Hakkâri'de isimsiz mezarlarda yıllardır bekletilen bu cenazelerin kimliklendirilmemesi, adli sürece dahil edilmemesi ve ailelerine teslim edilmemesi, devletin yükümlülüklerini yerine getirmediğini göstermektedir. Bu bağlamda cenazelerin teşhis edilmesi, ailelerine haber verilerek dini ve kültürel değerlere uygun şekilde definlerinin sağlanması; hem hukuki bir zorunluluk hem de vicdani bir sorumluluktur. Toplumsal barışın ve adaletin tesisi için, bu tür meselelerde şeffaf, izlenebilir ve insan haklarına dayalı bir yaklaşım benimsenmesi elzemdir. Bu nedenle, söz konusu cenazelerle ilgili yürütülen ya da yürütülmeyen tüm süreçlerin kamuoyuyla paylaşılması ve gerekli adımların atılması, hem yas tutma hakkının hem de insan onurunun korunmasının bir gereğidir.

Bu bağlamda:

1. Hakkâri il sınırlarında yer alan Sere Solan Mezarlığı'nda, bugüne dek kimlikleri tespit edilemeden defnedilmiş toplam kaç cenaze bulunmaktadır?
2. Bu cenazeler hangi yıllar arasında defnedilmiştir? Her birine ait ölüm kayıtları, otopsi raporları ve adli belgeler mevcut mudur?
3. Kimliği tespit edilemeyen bu cenazeler için herhangi bir DNA örneği alınmış mıdır? Bu örnekler ulusal veri tabanlarında ailelerle eşleştirme amacıyla kaydedilmiş midir?
4. Bu cenazelerin kimliklendirilmesi amacıyla bugüne kadar yürütülmüş resmi bir adli süreç veya idari girişim var mıdır? Varsa, hangi kurumlar ne zaman hangi işlemleri yürütmüştür?
5. Ailelerin cenazelerine ulaşabilmesi, bilgi alabilmesi ve gömülme sürecine katılabilmesi için Bakanlığınızca yapılmış bir duyuru, çağrı veya bilgilendirme faaliyeti olmuş mudur?
6. Kimiksiz olarak defnedilen bu kişilerin defin süreci, dini ve kültürel hassasiyetler gözetilerek mi gerçekleştirilmiştir? Bu sürece bağımsız gözlemciler ya da insan hakları kuruluşları dahil edilmiş midir?
7. Söz konusu cenazelerin bulunduğu mezarlık ve diğer kimsesizler mezarlıklarında cenazelerin kayıtlarının, mezar yerlerinin ve defin tarih/süreçlerinin şeffaf biçimde tutulmasını sağlamak üzere bir denetim gerçekleştirilmiş midir?
8. Bakanlığınız, kimliği tespit edilememiş cenazelerle ilgili olarak Anayasa'nın 17. maddesi ve taraf olduğumuz uluslararası insan hakları sözleşmeleri çerçevesinde hangi yükümlülükleri yerine getirmektedir?
9. Hakkâri dışında Türkiye genelinde benzer şekilde kimliği teşhis edilmeden defnedilen kişilerin bulunduğu başka mezarlıklar var mıdır? Varsa, bu mezarlıklarda toplam kaç cenaze teşhis edilmeyi beklemektedir?
10. Cenazelerin kimliğinin tespit edilmemesi nedeniyle ailelerin yaşadığı mağduriyetlerin giderilmesine yönelik olarak Bakanlığınızın yürüttüğü bir tazminat, telafi, bilgilendirme ya da destek süreci mevcut mudur?